

Viering 30 jaar Heemkundige Kring en 75 jaar Davidsfonds Kerksken-Heldergem

Om dit feestelijk gebeuren af te sluiten organiseerden beide verenigingen de tentoonstelling
**“Haaltert, nu en vroeger,
prentbriefkaarten vertellen hun verhaal”**

Een verzameling van tientallen prentbriefkaarten daterend uit het begin van de 20e eeuw wordt getoetst aan de huidige toestand. Nostalgisch, boeiend, maar vooral verrassend.

Phaedra Van Keymolen, afgevaardigde van de minister van Cultuur, huldigde voorzitter Willy De Loose en bestuurslid Roger De Troyer van de Heemkundige Kring voor hun 30 jarige inzet voor het culturele erfgoed van onze regio..

In naam van Minister van Cultuur, Joke Schauwliege, overhandigde kabinetsmedewerkster Phaedra Van Keymolen een gedenkpenning aan de Davidsfonds bestuursleden; Robert Welleman voor 52 jaar secretaris, Frieda Leemans 40 jaar voorzitter, Frans Mertens 38 jaar bestuurslid en Hans D'hondt 35 jaar bestuurslid.

Enkele sfeerbeelden

Waar is de tijd?

Gezellig npraten...

"Haaltert, nu en vroeger" wordt in de maanden januari en februari voorgesteld in het Bezoekerscentrum te Haaltert.

Meer informatie in het gemeentelijk infoblad.

Uitgever: Redant, drukker, Haaltert.

Rond Halst Haaltert. — De Hoogstraat, Uitg. W. J. Cornelis, 46, Langevoetstraat, Antw.

HEEMKUNDIGE KRING-HAALTERT
WILLY DE LOOSE
STAF VERSAVEL

**De Haaltertse
deelgemeenten**

**vroeger
nu**

DENDERHOUTEM - HAALTERT
HELDERGEM - KERKSKEN

Helderghem Oud-Dorp

DENDERHOUTEM. — RUE DU VILLAGE, Uitg. Alph. Van Damme

KERKSKEN Deijhoek

nt à la fête
à autre, va
réponse
ai oubliée
nous faut
par retour

Best
nu
gon
veng
mair
mouder
huis ik

het vander
welke ik by u geroeten
dochter van t, manotie

long temps que j'ai
plus dommal
nouvelly ma
Voie au
meu
la fontit
teu
Hannu
Saur
chies
Reminde
laat lb
weten
goed
gewo
d
geron
stelt
mita
on dat
voor
dan
sta
ieder
wech
steente
tichtig
hanc
la
I Brad
Barb
me
Bom
berba
s
g
en a
a
of g
en

CARTE
Correspondans

Redant, drukker, Haaltert.

De Haaltertse deelgemeenten

DENDERHOUTEM - HAALERT - HELDERGEM - KERKSKEN

vroeger & *nu*

Colofon

Teksten van de deelgemeenten

Willy De Loose-Haaltert

Roger De Troyer-Heldergem

Luc Pots-Denderhoutem

Joris De Kegel & Robert Welleman-Kerksken

Fotografie

Frans Mertens

Staf Versavel

Tekstcorrectie

Tony De Rijck

Lien Meskens

Kaftontwerp en vormgeving

Staf Versavel

Redactie

Willy De Loose

D/3136/2012/3

Prentkaarten uit de verzameling van:

Archief Heemkundige Kring Haaltert

Herman Basten

Herman Boeykens

Danny De Naeyer

Cyriel De Schutter

Roger De Troyer

Luc Pots

Paul Temmerman

Gunther Van den Eynde

Patrick Van de Velde

De fusie

De nieuwe gemeente Haaltert werd op 1 januari 1978 gevormd door de fusie van de dorpen Denderhoutem, Haaltert, Helderger, Kerksken en een gedeelte van Erembodegem (Terjoden).

Begin 1978 waren er 17.200 inwoners.

Het wapenschild, drie rode leeuwen, blauw getongd op zilveren veld, het vroegere blazoen van de Heren van het land van Rotselaer, waartoe de dorpen behoorden, werd bij KB bekrachtigd.

Als nieuwjaarsgeschenk ontving elk gezin van de toenmalige burgemeester Georges Deleenheer een kopij van een kunstwerk van Herman Muys.

In dit werk verenigde hij symbolisch de deelgemeenten tot één geheel.

De kantmotieven verwijzen naar de eeuwenoude productie van het kunstige kantwerk, waardoor onze regio beroemd werd tot ver buiten zijn grenzen.

Woord vooraf

Waar in 2008 het kunstboek, uitgegeven ter gelegenheid van 40 jaar Cultuurraad, een eerste aanzet was om beeldig en beeldrijk Haaltert in de kijker te zetten, is de Heemkundige Kring erin geslaagd hier een waardig vervolg aan te breien.

Op een onnavolgbare wijze wisten zij dankzij hun uitgebreide archief en een moderne evaluatie verleden en heden samen te brengen in een prachtig boek.

Dit werk bevat een schat aan beeldig en beeldrijk materiaal van vroeger en nu, gestoffeerd en toegelicht met historische en andere wetenswaardigheden.

De Cultuurraad steunde het project en ook het College van Burgemeester en Schepenen zag in dit werk een uiterst geschikt geschenk voor o.a. jubilarissen, trouwers, e.a.

Een must voor jong en oud, een werk dat in geen enkele boekenkast in Haaltert mag ontbreken.

Bedankt Heemkundige Kring voor dit pareltje van cultureel erfgoed.

Wim Allaer

Schepen van Cultuur

Voorwoord

De Heemkundige Kring zorgt met deze publicatie voor een verrassende tocht langs straten en pleinen, waar ooit een groot deel van het sociale leven van de gemeente zich afspeelde.

De publicatie is het resultaat van de samenwerking tussen talloze personen zonder wier hulp, moeite en inspanningen deze niet zou zijn tot stand gekomen.

De foto's hebben heel wat verhalen te vertellen, laten we er naar luisteren. Dit is het doel van dit boek.

Uitgangspunt van deze studie was dat alle hier opgenomen foto's tenminste een betekenis, een verhaal met zich moeten dragen.

Al die kostbare flarden van bestaan uit het verleden zouden verloren zijn gegaan als niet die éne camera er aandacht voor had gehad. Vanuit die grenzeloze nalatenschap verwerven fotografische beelden een plaats in de historie als ze eenmaal gepubliceerd zijn.

Een foto kan worden gebruikt om een bewijs boven te halen van verdwenen concrete omstandigheden, idealen, culturen en tijdperken.

Ik wens de verdienste van de auteurs te onderstrepen en mijn bijzondere waardering uit te drukken voor het bereikte resultaat.

Dirk Neerinckx

Voorzitter Cultuurraad Haaltert

Een uitdaging

Deze uitgave is geen primeur.

'Haaltert, Kerksken en Heldergem in oude prentkaarten' respectievelijk uitgegeven in 1976, 1978 en 1982 en 'Haaltert, dorpsbeelden uit het verleden' (1993) waren de voorlopers in de reeks uitgaven met een nostalgische blik op de leefomgeving van onze voorouders, pakweg een eeuw geleden.

Aangemoedigd door het enorme succes van de tentoonstelling 'Haaltert en zijn deelgemeenten, vroeger en nu' in 2010, waar een unieke verzameling oude prentkaarten getoond werd, groeide het idee deze schat aan informatie te bundelen.

Wij zijn ervan overtuigd dat dit overzicht én een geschiedkundige omschrijving van de toenmalige situatie, samen met de opnamen van het huidige straatbeeld een bron van inspiratie zal zijn om de levensomstandigheden van onze voorouders te reconstrueren, zij het soms met een vleugje weemoed.

Graag dank ik mijn vrienden medewerkers van de Heemkundige Kring en de bezitters van de originele prentkaarten voor hun enthousiaste inbreng. Vooral Staf Versavel die de vormgeving verzorgde verdient alle lof.

Dankzij een intense samenwerking kunnen wij een prachtig document aanbieden dat staat voor vele deugddoende mijmeringen over onze dorpen van toen en de metamorfose die zij ondergaan hebben in de loop van de voorbije decennia.

Onze appreciatie gaat ook uit naar de Cultuurraad en het Gemeentebestuur voor hun loyale medewerking.

*Namens de Heemkundige Kring
Willy De Loose, voorzitter*

De prentkaart, communicatiemiddel bij uitstek

Zoals overal te lande verschenen er in onze gemeenten in de loop van de twintigste eeuw een aantal reeksen prentkaarten. Deze kaarten toonden meestal typische dorpszichten: pleintjes, kapellen, de kerk, belangrijke gebouwen en straten, al dan niet met personages in hun dagelijkse doen, soms op hun zondags uitgedost en nieuwsgierig kijkend vanuit de deuropening. Precies daarom zijn deze kaarten nu gegeerde verzamelobjecten omdat zij ons informatie geven over hoe onze dorpen er vroeger uitzagen.

De kaarten werden geproduceerd door gespecialiseerde bedrijven die lokale handelaars wisten te overtuigen om ze onder hun naam te verdelen. Soms kwam het initiatief ook van de dorpsdrukker.

In België treft men al gefotografeerde prentkaarten aan vanaf 1894 maar de meeste pionier-prentkaarten duiken op vanaf 1898.

De reproductie van foto's heeft zich dan veralgemeend. De kwaliteit van de clichés is uitstekend en de zichten zijn prachtig aangezien de meeste kaarten zeer veel bedrijvigheid (animatie) voorstellen (paardenspannen, auto's, koetsen, voetgangers). De kleurenkaarten zijn ofwel lithografieën of ingekleurd met de hand.

De prentkaart werd een uitgelezen communicatiemiddel met praktische informatie, kort en goed, dikwijls in krakkemikkig schrift voor de bestemming,

zoals een uitnodiging aan de familie waarbij men hen *'vriendelijk verzoekt van (naar) de kermis te komen zondag en acht dagen'* en bestellingen werden genoteerd: *'...J'ai oublié vous dire qu'il nous faut absolument par retour les 10 blouses, toutes les autres sont prêtes à envoyer...'*.

Ook de gezondheidstoestand werd gemeld per prentkaart: *'L.Z. Brief volgt weldra. Heb eenen zieken vinger gehad aan de rechterhand en overlast van werk, daar is de oorzaak van uw brief nog niet beantwoord te hebben'*.

Soms ontbreekt de humoristische noot niet: *'Ik heb van Felix nog geen nieuws ontvangen, maar ik heb hooren zeggen dat hij ziek is, maar er is toch geen gevaar bij. En met Claus en zijne vosse is het wederom al goed aan'*.

De prentkaart stelde in enkele gevallen de weinig geletterde bevolking in staat om gemakkelijk korte berichten te schrijven zonder stijlregels en dit in tegenstelling tot de traditionele briefwisseling.

Voor anderen was het een manier om te tonen dat de afzender tot een betere sociale categorie behoorde, die een opleiding kreeg in een kostschool en Frans kon lezen en schrijven in *'schoonschrift'*.

Het was de snelle communicatie lang vóór het internettijdperk met hedendaags de Smartphone en iPad die beeld en tekst samenvoegt.

De prentkaarten brachten een momentopname uit het verleden en met de bericht(jes) die de afzender(s) er

op schreven lieten ze ons een blik gunnen in hun dagelijkse doen en laten.

De productie van een prentkaart begon uiteraard bij een fotograaf die naar het dorp kwam om er één of meer spraakmakende foto's te nemen.

Onder de Atomse kerktoren begint ons verhaal bij Alphonse Van Damme, zoon van koster Donatus Van Damme, die ongetwijfeld de fotograaf aan het werk had gezien die pastoor Van de Putte had laten komen om de werkzaamheden aan de kerk te fotograferen. Diezelfde fotografen zagen met de opkomst van de prentkaarten ook een volledig nieuwe markt voor hen open gaan. Ze breiden hun actieterrein met de hulp van lokale winkeliers en hun contacten met de drukkerijen sterk uit.

Niet alleen Désiré Goubert, zelf geen drukker, maar uitgever, zag hoe vlotjes de verkoop van prentkaarten liep bij buur Alphonse Van Damme. Pientere '*commerçant*' zijnde zocht en vond hij een oplossing bij Eduard Nels, waarschijnlijk de grootste uitgever van (oude) Belgische prentkaarten.

Amand Van Keymeulen, winkelier op De Kat, dacht terecht dat hij het eveneens aankon en zijn voorbeeld vond ook navolging bij Gilbert Van der Burght en Maria Coppens en later bij nog anderen, ook van buiten de gemeente, o.a. Anneessens van Ninove.

In Haaltert ontdekten wij prentkaarten (begin 1900) uitgegeven door Wed. Cornelis uit de Lange Zoutstraat te Aalst. De meeste zijn nochtans geproduceerd door de firma Nels en uitgegeven door drukker Alphons Redant-Allemant op de Hoogstraat en door uitgever Jos. Van den Steen-Heyman op het Dorpsplein. Enkele vermelden ook de uitgeverij H. Ghijssels; echtg. Anckaert-Lievens; Edit. F. De Blende, Anvers; Edit. Edm. Arntz, Brux. en in de recentere periode drukkerij Erwin Scheerlinck op de Hoogstraat.

In Heldergerm vinden wij een reeks van E. Nels en uitgegeven door Valerie De Backer-D'Haeseleer.

De prentkaarten in Kerksken, eveneens van E. Nels werden verspreid door papierhandel Franciscus Gees-Vyncke, voortgezet door Felix, Jan en Bart, nu 4e generatie! Fotograaf Marcel de Rijck was eveneens uitgever.

Enkele kaarten (ca. 1935) werden gemaakt door kunstfotografie Em. Beernaert uit Lokeren en te koop aangeboden door Uitgever Jos Gees-Renneboogh, schilder.

De reeks '*Godelievekapelletjes*' werd geproduceerd bij De Graeve in Gent.